

L'esparver cendrós ha escollit el nostre municipi per establir-s'hi

Trets definitoris d'un ocell que ens visita quan arriba el bon temps

L'esparver cendrós (*Circus pygargus*) és un rapinyaire que, després de passar els mesos d'hivern a l'Àfrica subsahariana, arriba a les nostres terres per nidificar. L'au, d'aproximadament 120 cm d'envergadura, es comença a veure al mes de març i se'n torna a les darreries d'agost i al llarg de tot el setembre.

El nombre de parelles nidificants a Catalunya no arriba al centenar, i es troben bàsicament concentrades al pla de Lleida, la zona del Montsià i la plana empordanesa. A l'Empordà, les parelles establertes poden voltar la desena, tot i que amb notables oscil·lacions segons els anys.

El niu és un petit tou de branques i tiges seques fet a terra, on la femella diposita entre 3 i 5 ous. La incubació i l'alimentació dels polls és a càrrec de la femella, mentre que el mascle és qui caça i porta l'aliment.

L'ocell deu el seu nom al color cendra del mascle, tot i que té els extrems de les ales negres. La femella, tanmateix, és de color marró i amb el carpó de color blanc. Els que mai l'hàgiu vist, el podreu reconèixer pel seu vol suau i lliscant a poca alçada dels sembrats, sempre atent a la presència de petits rosegadors o ocells terranejants dels quals s'alimenta.

La problemàtica associada al seu costum de nidificar als camps de cereal

Aquesta au, qualificada d'espècie molt sensible i d'especial interès, té com a principal problemàtica el fet que en les darreres dècades moltes de les parelles que ens visiten s'han acostumat a fer el seu niu al bell mig dels camps de cereals, de manera que l'època de sega coincideix amb la fase en què encara al niu hi ha ous o polls incapaçs d'escapar a l'embat de les màquines. Val a dir que el període d'incubació s'allarga uns 30 dies, i que els polls en tarden 30 més a fer les primeres volades.

Joves de gairebé un mes d'edat en un camp de l'Armentera l'any 2008, ja a punt de fer les primeres volades (Foto. Ramon Fortià)

És per això que l'ocell està abocat a un dramàtic extermi, llevat que es localitzin els nius i es reservi un tros de sembrat sense segar tot esperant que els polls puguin volar. Amb aquest objectiu, l'administració de la Generalitat, competent en matèria de gestió de la fauna, destina alguns recursos tant a retribuir les necessàries tasques de prospecció i de recerca de nierades com també d'indemnització dels agricultors amb parelles establertes als seus conreus.

Així, el protocol que s'estableix és el de prospectar els territoris on l'ocell acostuma a nidificar, que se situen entre els municipis d'Avinyonet de Puigventós –al nord– i Verges –al sud–, i tot seguit avisar l'agricultor per tal que el dia de la sega deixi aproximadament mitja hectàrea per permetre que la nidificació no es vegi interrompuda de forma dramàtica.

Amb vista a l'any 2009, la Diputació de Girona ha mostrat també un especial interès a col·laborar en aquests treballs de localització i salvaguarda de les parelles així com en el suport a la pagesia, raó per la qual els recursos destinats a indemnitzar els agricultors que participen en tan noble tasca poden veure's incrementats de forma substancial.

Polls de pocs dies amb el cos totalment recobert de plomissol. Durant aquestes primeres fases del creixement, la femella resta al niu amb els petits cendrosos (Foto. Ramon Fortià)

La dificultosa tasca de localitzar les nierades

Per tal de localitzar els nius de l'esparver cendrós no hi ha altra forma que patricular o fer esperes a les zones cerealistes en les quals es té constància de l'existència de parelles en anys anteriors o bé allà on l'experiència ens diu que els pot agradar per establir-s'hi. Sovint sota un sol de justícia, vigilarem els espais oberts atents al pas d'algun exemplar. Si es tracta d'un mascle, caldrà seguir-lo per conèixer cap allà on es dirigeix. En qualsevol cas els mascles no ens donen gaire informació, perquè poden caçar a força distància del niu. Amb tot, si duen menjar segur que van en direcció al niu a portar-lo a la femella, que durant el període d'incubació surt ben pocs cops al dia, just per recollir l'aliment.

Així, amb la presa a les potes el mascle passa damunt del niu, moment en què surt la femella. El traspass del menjar es produeix a l'aire en una acrobàcia d'allò més espectacular. Si al niu encara hi ha ous, la femella va a alimentar-se en un marge qualsevol per retornar tot seguit de forma ben discreta. En cas que els polls ja hagin nascut, els hi porta directament al niu. És només en aquest moment que la femella retorna que podem prendre una referència del lloc on s'atura i així localitzar la nierada.

L'esparver cendrós al municipi de l'Armentera

Durant la dècada dels anys 70 i 80, les parelles d'esparver cendrós a les nostres comarques es localitza-

ven a la zona de Borrassà, Ordís, Navata, Lledó i Vilanant, sempre en cultius de cereal. La mentalitat de l'època i la migradesa de recursos portà l'espècie a la pràctica extinció de les nostres comarques. Afortunadament, l'any 1990 hom localitzà algunes parelles en ambients de garriga als termes d'Avinyonet de Puigventós i Vilanant i també del massís del Montgrí. De llavors ençà aquestes petites poblacions s'han mantingut, tot i que amb substancials oscil·lacions.

Paral·lelament, d'ençà l'any 2001 reaparegueren a la plana empordanesa algunes parelles nidificants en conreus. Primer foren als municipis de Viladamat i Riumors, i més tard es desplaçaren d'una banda a l'altra, ara a Albons i més tard a Rabós, Ventalló, Vilamacolum...

L'esparver cendrós fa el niu al bell mig dels camps de cereals, on construeix una petita tassa per dipositar-hi entre 3 i 5 ous (Foto: Ramon Fortià)

El 2007, però, es localitzà una parella al terme de l'Armentera, l'única en conreu de cereal de tot l'Empordà. El 2008, foren tres les parelles que nidificaren en aquest municipi, conjuntament amb una a la Tallada i una altra a Cabanes. Val a dir que en aquests dos anys que els cendrosos s'han instal·lat a l'Armentera la col·laboració de la pagesia ha estat fonamental, amb una gran predisposició dels propietaris per preservar aquest magnífic ocell. És així com volem agrair de forma pública l'interès de Miquel Isern (pare i fill), Pere Aupí, na Carme Vilardell, Miquel Roca i Josep Planas. A tots ells –i als que en un futur puguin acollir l'esparver cendrós als seus sembrats–, el nostre més sincer reconeixement.

RAMON FORTIÀ
JORDI MARTÍ-ALEDO